

4. Зуйкова Т.А. Модернизация высшего социологического образования (управленческий аспект) : дис. ... канд. соц. наук : 22.00.02 “Методология та методи соціальних досліджень” / Т.А. Зуйкова. – М., 2005. – 167 с.
5. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики / А.Н. Леонтьев. – М. : МГУ, 1981. – 584 с.
6. Лукашевич М.П. Теория і методи соціальної роботи / М.П. Лукашевич, І.І. Мигович. – К. : МАУП, 2002. – 136 с.
7. Лурия А.Р. Язык и сознание / А.Р. Лурия. – М. : Изд-во МГУ, 1998. – 336 с.
8. Морено Я. Психодрама / Я. Морено. – М. : Эксмо-Пресс, 2001. – 528 с.
9. Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське і світове освітнє співтовариство на період до 2010 року : Наказ Міністерства освіти і науки України // Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті.
10. Перлс Ф. Опытты по психологии самосознания : практикум по гештальттерапии / Ф. Перлс. – М. : Гиль-Эстель, 1993. – 260 с.
11. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – М. : Педагогика, 1976. – 416 с.
12. Симонов В. Педагогический менеджмент: 50 НОУ-ХАУ в области управления образовательным процессом : підручник / В. Симонов ; [за заг. ред. В. Симонова]. – М. : Роспедагенство, 1997. – 264 с.
13. Українець П.П. Социальная работа: Теория и организация : підручник / П.П. Українець ; [за заг. ред. П.П. Українця]. – Мн. : Тетра Системс, 2005. – 288 с.
14. Социальная работа: теория и практика : підручник / [за заг. ред. Е.И. Холостова]. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 427 с.
15. Сорокин П.А. Социокультурная динамика и эволюционизм / П.А. Сорокин. – М. : Просвещение, 1996. – 392 с.
16. Теории социальной работы на пути к самоопределению, образованию и практике / [за заг. ред. С.И. Григорьева]. – М. : Изд-во АСОПиР, 1994. – 136 с.
17. Фрейд З. Введение в психоанализ : лекции / З. Фрейд. – М. : Изд-во СГУ, 2000. – 669 с.
18. Цокур О.С. Категория педагогического сознания в теории и практике профессиональной подготовки учителя : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 “Теория та методика професійної освіти” / О.С. Цокур. – Одесса, 1998. – 520 с.

КОВАЛЕНКО Ю.О.

ОБґРУНТУВАННЯ ЗМІСТУ КОМПОНЕНТІВ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що вчені по-різному підходять до визначення понять “готовність”, “готовність до професійної діяльності”.

Науковці розглядають поняття “готовність фахівця” як інтеграційну характеристику мотивації до виду діяльності, професійних знань і вмінь, педагогічної інноватики, особистісних якостей і творчих здібностей [1, с. 31]; як здатність до продуктивної реалізації набутих знань, умінь, навичок, а також дієвий стан, який активізує діяльність і дає можливість приймати самостійні рішення під час незвичайних ситуацій [4]; як риса особистості [3].

За визначенням В.А. Семиченко, готовність до професійної діяльності – психічний стан, який включає:

- операційну готовність – негайну передстартову активізацію людини, її включення на необхідному рівні в діяльність;
- функціональну готовність – усвідомлення людиною своїх цілей, оцінка наявних умов, визначення найімовірніших способів дії;
- особистісну готовність, що включає пролонговану високу активність особистості при включенні в трудовий процес, прогнозування необхідності й розподілу в часі мотиваційних, вольових, інтелектуальних зусиль, оцінювання ймовірності досягнення життєвих успіхів через діяльність [5, с. 99].

Науковці аналізують професійну готовність студентів до фізичного виховання дітей як цілісне явище, інтегральну ознаку, якісне утворення, що включає

до свого складу наявність професійних знань, умінь та навичок, здатність до життєдіяльності на засадах здорового способу життя, формування й розвиток специфічних здібностей, зацікавленості фахівця в передачі своїх знань іншим, позитивного ставлення до цього виду діяльності, розвиток умінь оволодіння способами та прийомами навчання й виховання, розвиток самоконтролю та самооцінки своєї діяльності.

У науковій літературі також існують розбіжності у визначенні компонентів професійної готовності та їх змісту.

Вчені вважають, що структура професійної готовності майбутніх фахівців формується під впливом зовнішніх і внутрішніх умов, а кожен компонент має свій специфічний зміст [2, с. 115].

Мета статті – теоретично обґрунтувати структуру професійної готовності майбутніх фахівців до фізичного виховання дітей дошкільного віку на факультетах фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Під професійною готовністю майбутніх фахівців до фізичного виховання дітей дошкільного віку ми будемо розуміти інтегративну особистісну характеристику як інтегративну професійно-особистісну характеристику майбутнього фахівця, яка відображає його мотивацію до фізичного виховання дітей у дошкільному навчальному закладі та до самостійних занять фізичними вправами; рівень засвоєння професійних теоретичних і методичних знань (щодо вікових анатомо-фізіологічних, психофізичних особливостей дітей дошкільного віку, рівня їх здоров'я та фізичної підготовленості); рівень володіння вміннями та навичками щодо впровадження фізкультурно-оздоровчих технологій у роботу дошкільного навчального закладу; рівень розвитку професійно значущих особистісних якостей; рівень стану здоров'я, відповідно до вимог професійної діяльності.

Теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку дав змогу виділити такі структурні компоненти готовності фахівців із фізичного виховання дітей дошкільного віку: мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісний та здоров'язбережний.

Розглянемо більш детально виділені нами компоненти професійної готовності майбутнього фахівця до фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Мотиваційний компонент. Він визначається мотиваційно-ціннісним ставленням до майбутньої професійної діяльності, установкою на реалізацію особистісно орієнтованої взаємодії з дітьми, потребою в здоровому способі життя, який становить ядро і є логічною підставою особистості фахівця, що визначає його соціальну та професійну позиції.

На сучасному етапі розвитку суспільства особливо зросла потреба в цілеспрямованій діяльності зі збереження та зміцнення здоров'я самих майбутніх фахівців і підвищення їх професійної компетентності у сфері здоров'язбереження. Тобто в майбутніх фахівців фізичного виховання необхідно формувати динамічний стереотип діяльності й поведінки, що сприяє здоровому способу життя та визначає дбайливе ставлення до власного здоров'я й здоров'я інших людей, насамперед дітей. Доведено, що здоров'я людини на 60–70% залежить від соціальних чинників. Для студентів такими є освітні технології, стиль та особистий приклад роботи викладачів, реалізація установки на потребу в здоровому способі життя. Треба особливо наголосити на тому, що актуальне створен-

ня здоров'язбережного простору в педагогічних навчальних закладах, тому що саме в них (на жаль, з низки причин меншою мірою в сім'ї) можна довести до свідомості молоді цінності здорового способу життя з тим, щоб у майбутньому вона могла формувати основи культури здоров'я у вихованців дитячих садів. І дійсно, нашим випускникам належить упроваджувати в практику роботи дошкільних навчальних закладів здоров'язбережні технології, моделювати для кожної дитини "запас міцності" здоров'я. На жаль, сьогодні турбота про здоров'я дошкільників відходить на другий план порівняно з такими цінностями, як високий рівень навчання, вихованість, розвиток особистості.

Ми вважаємо, що студентський вік характеризується найвищою соціальною активністю, високим рівнем пізнавальної мотивації, що і створює сприятливі передумови для формування і самого здоров'я, і потреби в здоровому способі життя. Упевнені, що виховання культури здоров'я майбутнього педагога зараз є пріоритетним напрямом у професійній підготовці фахівців фізичного виховання дошкільників. Під культурою здоров'я майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку ми розуміємо не тільки інформованість студента у сфері здоров'язбереження, що досягається в результаті навчання, а й практичне втілення потреби вести здоровий спосіб життя, піклуватися про власне здоров'я та здоров'я інших людей, а також мати оптимальний рівень фізичної підготовленості.

Певні привілеї в цьому напрямі має факультет фізичного виховання, де переважна більшість дисциплін сприяє формуванню в студентів потреби займатися фізичними вправами на різних професійних рівнях, а більшість викладачів на факультеті в минулому займалася спортом на професійному рівні й має звання майстрів спорту міжнародного класу, майстрів спорту України, спортивні розряди I–III рівнів.

Ми наголошуємо на тому, що випускник з вищою професійною освітою повинен мати високий рівень фізичної підготовленості, володіти уміннями й навичками фізичного вдосконалення, повинен бути готовим до забезпечення охорони життя, власного здоров'я, здоров'я дітей та інших людей, здійснення здоров'язбережних функцій керівництва фізкультурно-оздоровчою діяльністю дітей.

За час навчання у вищому навчальному закладі викладачі повинні не тільки озброїти студента знаннями у сфері здоров'язбереження, а й сформувати в нього ціннісні орієнтири, у тому числі потребу в підвищенні рівня власного здоров'я та здоров'я своїх вихованців, а також сприяти вдосконаленню власного рівня фізичної підготовленості.

Спортивна спрямованість студентів, які займаються спортом, повинна викликати інтерес до фізкультурно-педагогічної діяльності, бажання зробити сильними, бадьорими, здоровими інших людей, зокрема дітей.

Функцію стабілізації та стимулювання фізичної активності виконує компонент індивідуального досвіду, зберігаючи й закріплюючи результати рухової діяльності. Саме в компоненті індивідуального досвіду локалізується механізм розвитку фізичної активності, її направленої зміни на основі закріплення результатів взаємодії з педагогом. Саме такі умови створені на факультеті фізичного виховання в Запорізькому національному університеті.

Особистісний компонент. Цей компонент включає комунікативну компетентність, тобто емпатійні й перцептивні навички, здатність встановлювати

емоційно позитивний контакт з дітьми в різних видах діяльності, діяти не тільки на основі “афективного розуміння”, а й з позиції дитини, відповідним чином змінюючи свою поведінку у відповідь на її реакцію, вміння створювати сприятливу емоційну атмосферу, у думках ставити себе на місце дитини, виявляти гнучкість у вирішенні конфліктних ситуацій, переконливо відстоювати свою думку, вміння управляти своїми діями та діями дитини, вміння налаштовувати дітей на виконання завдань, вміння зацікавити і залучити дітей до занять фізичною культурою та спортом, встановлювати контакт із членами колективу, брати участь у суспільному житті колективу; творчо підходити до вирішення педагогічних завдань, здатність діяти, вміння оцінювати власні дії, уміння займатися самовдосконаленням у своїй фаховій діяльності.

Рефлексія спрямована на осмислення своїх власних дій, їх цілей, змісту, методів, результату, причин і наслідків, тобто на самопізнання шляхом самопостереження, самоаналізу.

Когнітивно-діяльнісний компонент. Він включає рівень теоретичної й практичної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання дітей дошкільного віку.

З метою визначення критеріїв вимірювання знань варто, перш за все, позначити їх межі. Вони можуть бути окреслені в рамках навчальної дисципліни або системи навчальних курсів. На наш погляд, доцільним є вибір меж знань у рамках системи навчальних курсів. Це дає можливість охоплення як базових, так і варіативних компонентів знань.

Іншим підходом до оцінювання знань є вибір їх виду. Дотримуючись загальнотеоретичних уявлень у цьому питанні, ми виділяємо загальнонаукові та професійні знання. Оскільки в професійних знаннях фокусуються і методологічні, і загальнонаукові, варто зосередити увагу на оцінюванні професійних знань.

Майбутній фахівець із фізичного виховання дітей дошкільного віку повинен володіти знаннями з: дошкільної педагогіки; дошкільної психології; анатомії; фізіології; біохімії; біомеханіки; фізіології спорту; гігієни загальної; гігієни фізичного виховання; основ оздоровчого харчування; лікувальної фізичної культури; гімнастики з методикою викладання; спортивних ігор з методикою викладання; легкої атлетики з методикою викладання; плавання з методикою викладання; оздоровчих видів плавання в дошкільних закладах; туризм з методикою викладання; рухливих та національних ігор; музритміки з елементами хореографії; масажу; аеробіки; основ валеології; нетрадиційних методів оздоровлення дітей дошкільного віку; теорії та методики фізичного виховання дітей дошкільного віку; комплексного контролю за фізичним станом дітей дошкільного віку; організації оздоровчої роботи в дошкільних навчальних закладах; фізичного виховання в дошкільних закладах різного типу.

Майбутній фахівець із фізичного виховання дітей дошкільного віку повинен володіти такими вміннями та навичками:

- володіти технікою виконання рухів, що використовуються в роботі з дітьми;
- здійснювати грамотне планування всієї роботи з фізичного виховання в кожній віковій групі;
- володіти професійною самооцінкою, постійно вдосконалюючи свою професійну майстерність;

- володіти методами контролю за забезпеченням достатніх і допустимих навантажень як для всієї групи, так і для окремих дітей;
- уміти проводити діагностику рухового розвитку та фізичного стану дітей;
- аналізувати отримані результати рухової підготовленості дітей, розвиток фізичних якостей;
- формулювати завдання фізичного виховання й визначати першорядні з них;
- застосовувати нетрадиційні методи оздоровлення;
- виконувати свою діяльність у дошкільних навчальних закладах різного типу;
- використовувати в роботі з дітьми сучасне обладнання;
- організовувати процес фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі за певною системою, вибираючи найдоцільніші засоби, методи, форми роботи з урахуванням рівня розвитку дітей;
- забезпечувати профілактику травматизму;
- організовувати власну діяльність і поведінку;
- помічати зміни в психофізичному стані дітей;
- заздалегідь визначати та формулювати мету майбутньої діяльності;
- заздалегідь планувати свою діяльність, добір вправ і послідовність подання їх тим, хто займається;
- заздалегідь продумувати раціональне використання інвентарю, підручних засобів, готувати допоміжні вправи та вправи, що підводять;
- створювати педагогічні умови для успішного розвитку дітей;
- здійснювати навчання дітей рухам, рухливим, спортивним іграм;
- організовувати та проводити всі форми фізичного виховання й активного відпочинку дітей;
- організовувати та проводити семінари, практикуми, консультації для вихователів з метою підвищення методичного рівня їх роботи з фізичного виховання;
- здійснювати зв'язок дошкільного навчального закладу із сім'єю з питань фізичного виховання, вести серед батьків пропаганду знань з основ здорового способу життя дітей.

Здоров'язбережний компонент. Визначається рівнем фізичного здоров'я та професійної фізичної підготовленості майбутніх фахівців.

Ми вважаємо, що одним із головних завдань вищого навчального закладу, який готує майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема до фізичного виховання дітей дошкільного віку, є формування суб'єкта професійної діяльності, який здатен постійно підвищувати рівень власного здоров'я, його потенціал, засвоювати знання з організації власної фізичної активності та суспільної фізкультурної практики.

Особливо ми наголошуємо на тому, що вдосконалення та оптимізацію процесу підвищення рівня фізичної підготовленості фахівця з фізичної культури варто розглядати як основу формування професійно значущих навичок, без яких досягнення вершин професійної готовності неможливе навіть теоретично.

Ми поділяємо думку науковців, які вважають, що негативний стан фізичного здоров'я та фізичної підготовленості фахівців фізичного виховання та спорту не дає їм змогу повністю реалізувати свій творчий потенціал.

Висновки. Отже, структурними компонентами професійної готовності майбутніх фахівців до фізичного виховання дітей дошкільного віку визначено: мотиваційний (сформованість інтересу й потреб до майбутньої професійної діяльності, у здоровому способі життя); когнітивно-діяльнісний (професійні знання, вміння та навички); особистісний (професійно значущі якості особистості); здоров'язбережний (стан фізичного здоров'я, рівень функціональної підготовленості організму) компоненти.

Для подальших досліджень із цієї проблеми вважаємо за потрібне вивчити етапи формування професійної готовності майбутніх фахівців до фізичного виховання дітей дошкільного віку в умовах факультетів фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Література

1. Даниленко Л.І. Інноваційний освітній менеджмент : навч. посіб. / Л.І. Даниленко. – К. : Главник, 2006. – С. 31.
2. Петренко С.А. Модель підготовки майбутнього вихователя до формування і основних рухових умінь та навичок у дошкільників / С.А. Петренко // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – Глухів : ГДПУ, 2005. – Вип. 6. – С. 110–115.
3. Платонов К.К. Об изучении и формировании личности учащегося / К.К. Платонов. – М. : Высшая школа, 1966. – 224 с.
4. Разборова Л.И. Психологические особенности формирования готовности студентов педагогических вузов к работе в дошкольных учреждениях / Л.И. Разборова. – М. : Просвещение, 1979. – 67 с.
5. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль “Направленность” / В.А. Семиченко. – К. : Миллениум, 2004. – С. 99.

КОШЕЛЕВА Н.Г.

НОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ У ВНЗ

Вітчизняна суспільна ситуація, яка склалася на початку ХХІ ст., характеризується трансформаційними тенденціями й високим рівнем невизначеності соціально-економічних процесів, їх мінливістю та постійними ускладненнями, що зумовлює необхідність перегляду й реформування цілей і змісту вищої економічної освіти. Результати аналізу практичного досвіду професійної підготовки майбутніх економістів у ВНЗ дали змогу виявити суперечності між традиційною технологією навчання, орієнтованою на здобуття студентами теоретичних знань з ряду дисциплін та вимогами професії вміти виконувати фахові функції й завдання, багато з яких мають проектний характер. При цьому зміст цих функцій і завдань є інтегрованим, вимагає сформованості в економістів не стільки диференційованих знань і умінь з певної дисципліни, скільки узагальнених способів дій, що забезпечують ефективне виконання професійної діяльності, – фахових компетенцій [3]. Незважаючи на увагу науковців до розробки дидактичних положень компетентнісного підходу (Н. Бібік, А. Вербицький, Е. Зеєр, Н. Кічук, О. Овчарук, А. Хуторський та інші) і наявний досвід їх запровадження в навчальну практику закладів освіти, залишається не повністю використаним значний потенціал застосування цього підходу в підготовці майбутніх економістів,